

Chráňme zvrchovanosť národov v etických otázkach

(2000)

Pád komunizmu v Európe pred desiatimi rokmi otvoril brány vývoja vo svete, ktorý vtedy málokto očakával. Železná opona v minulosti nielen oddelovala od seba armády, ale presekala aj finančné aj ekonomické toky, brzdila kultúrnu výmenu. Bez železnej opony sa svet stáva čoraz viac finančným, ekonomickým a komunikačným celkom a presadzujú sa aj jednotné kultúrne trendy. Tento globalizačný vývoj umožňuje rýchle rozšírenie technických vynálezov po celom svete, komunikačné prepojenie sveta doslova v okamihu, cestovanie a presídľovanie ľudí v čoraz väčšom rozsahu. Pád komunizmu umožnil globalizáciu.

Významnú úlohu pri porážke komunizmu zohralo svetové presadzovanie ľudských práv. Túžba ľudí po ochrane svojich základných ľudských práv sa ukázala silnejšou zbraňou proti komunizmu ako rakety, tanky a lietadlá. Počas trvania komunizmu sa ľudské práva stali predmetom ideologického zápasu medzi komunizmom a demokraciami. Po páde komunizmu tento ideologický zápas akoby pokračoval, ale s modifikovanými frontmi. Základný obsah ľudských práv, ktorý sa osvedčil v zápase s komunizmom, vymedzuje Všeobecná deklarácia ľudských práv z roku 1948, medzinárodné paktý o ľudských právach a Záverečný akt helsinskej konferencie. Takto vymedzené ľudské práva nie sú sporné a môžu aj v ére globalizácie spájať ľudí dobrej vôle na celom svete.

Pretrvávajúce rozdiely životnej úrovne medzi krajinami a regiónmi vyvolávajú diskusie a požiadavky, aby sa do medzinárodných

dokumentov o ľudských právach zaradili vo väčšom rozsahu aj sociálne práva.

Najväčší ideologický zápas sa však vedie o inej skupine práv či nárokov. Ide o práva či nároky v súvislosti s ochranou života, tradičným európskym chápaním manželstva a rodiny a reprodukciou človeka. Zápas sa vedie o to, či tieto otázky sa majú pojať do medzinárodných dokumentov o ľudských právach a najmä o to, v akej podobe sa majú do takýchto dokumentov zaviesť. Zjednodušene povedané, či sa majú stať súčasťou medzinárodného súboru základných ľudských práv v podobe „Pro life“ alebo v podobe „Pro choice“. Tieto otázky sa dotýkajú samotných filozofických základov spoločnosti, každá civilizácia má na ne svoju vlastnú odpoveď a národy, ale aj jednotlivci ich považujú za uholné kamené svojej existencie. Odpovede na tieto otázky sú spravidla áno-nie, ťažko o nich uzatvárať kompromisy. Súperiace strany mobilizujú na svojich stranách nielen všetky dostupné racionálne argumenty, ale aj množstvo emócií. Nesprávna odpoveď medzinárodného spoločenstva na tieto otázky môže vyvolať odpor k integrácii u celých národov alebo aspoň u veľkých skupín obyvateľov. Nesprávna odpoveď na tieto otázky vyvolá odpor voči integrácii najmä vtedy, keď by mala podobu záväzných pravidiel pre národy a štáty, vnútené národom a štátom medzinárodnými inštitúciami. Zápas o odpoveď na tieto otázky v posledných rokoch veľmi výrazne vystupuje na niektorých medzinárodných konferenciách alebo v medzinárodných inštitúciách.

Prvou významnou konferenciou tohto druhu bola konferencia Organizácie spojených národov v Káhire v roku 1994 o populácii a rozvoji. Delegácie USA a väčšiny západoeurópskych štátov presadzovali do rezolúcie konferencie odporúčania z kategórie „Pro choice“ týkajúce sa plánovania rodiny a vnútroštátneho zákonodarstva. Podobná situácia sa zopakovala v roku 1995 na konferencii OSN v Pekingu o ženách. Na konferencii v Káhire slovenská delegácia presadzovala stanoviská z kategórie „Pro life“. Vtedy jeden člen americkej delegácie oslovil člena slovenskej delegácie s otázkou, či

sa Slovensko chce zaradiť medzi zaostalé krajiny, keď presadzuje stanoviská na ochranu tradičného poňatia rodiny. Mimochodom, z rezolúcií takýchto konferencií sa už vytráca slovo rodina a nahradzuje ho slovo gender, ktoré zahrňuje rozličné typy spolužitia, vrátane partnerstiev lesbičiek, homosexuálov alebo heterosexuálov mimo manželského zväzku. Na konferencii „Peking plus 5“ v júni tohto roku v New Yorku poľská delegácia zastávala dôsledné pozície „Pro life“, proti opačným pozíciám Spojených štátov a Európskej únie. Vedúca delegácie Európskej únie na tejto konferencii si pozvala vedúceho poľskej delegácie na konferencii, ministra Jerzyho Kropiwnického a priamo ho vyzvala, aby poľská delegácia zmenila svoje stanovisko a pripojila sa k stanovisku Európskej únie. Do tejto kategórie medzinárodných aktov patrí aj odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy zo septembra tohto roku číslo 1974 pre členské štáty, aby prijali zákony, umožňujúce registrované partnerstvá homosexuálov.

Všetky tieto rezolúcie medzinárodných konferencií alebo parlamentov majú zatiaľ iba odporúčajúci charakter. Nie sú pre štáty záväzné, ale medzinárodný tlak, a to najmä z Európskej únie a zo Spojených štátov na pripájanie sa k takýmto rezolúciám a na ich dodržiavanie rastie a možno očakávať, že bude ďalej rásť. Veľmi ľahko si možno predstaviť situáciu, keď sa pôžičky od medzinárodných finančných inštitúcií budú viazať na dodržiavanie takýchto odporúčaní, udeľovanie grantov a podobne. Zatiaľ platí rezolúcia Európskeho parlamentu proti klonovaniu ľudí, ale poznajúc komplikácie pri jej zrode, nemožno vylúčiť v budúcnosti ani jej zmenu.

Pri všetkých týchto odporúčaníach je predovšetkým problematická ich vecná správnosť. Tieto odporúčania vychádzajú z reálnej situácie vo vyspelých krajinách, ale syntetickým ukazovateľom nesprávnosti odporúčaní je skutočnosť, že predovšetkým v Európe, ale aj v Spojených štátoch stagnuje, prípadne v niektorých krajinách klesá počet obyvateľov. Hospodárske, sociálne a bezpečnostné dôsledky, ktoré súvisia so stagnáciou či poklesom obyvateľstva, sú

všetky negatívne. Tieto odporúčania idú zväčša proti kresťanským princípom ochrany života, rodiny a princípom spoločenskej solidarity. Vnucovanie týchto odporúčaní môžu oprávnenne chápať jednotlivé národy a štáty ako neoprávnený zásah do svojej zvrchovanosti v existenčných otázkach. Ak by doterajší trend mal pokračovať, oslabí to v jednotlivých štátoch podporu a konsens pre vstup do Európskej únie či iných medzinárodných spoločenstiev.

Medzinárodné spoločenstvo všeobecne a Európska únia osobitne vykonali mnoho užitočného pri stanovovaní spoločných technických noriem, v zjednotení pravidiel obchodu, v stanovení kvót pre rybolov alebo v určení maximálnej dĺžky nakladaných uhoriek. Mnohé národy sa rady vzdajú svojej suverenity pri vymýšľaní technických a ekonomických pravidiel. Nemožno však od národov požadovať, aby sa vzdali suverenity pri určení vlastných etických pravidiel v základných otázkach života, smrti a reprodukcie ľudského rodu. Toto by mali rešpektovať medzinárodné organizácie. Ak to nie sú ochotné rešpektovať, národy a štáty by mali mať toľko sebavedomia, aby jednoducho odmietli odovzdať čo len časť svojej zvrchovanosti medzinárodným organizáciám v základných etických otázkach. Kresťanskí politici by mohli byť predvojorní pri obrane takejto zvrchovanosti národov.

Našťastie už uzavreté 150-ročné dejiny komunizmu mali svoje ústredné heslo, ktoré znelo: Proletári, všetkých krajín, spojte sa. Možno nastáva doba, keď začne byť aktuálne iné heslo – Národy celého sveta, spojte sa pri obrane svojej zvrchovanosti v etických otázkach.

Prejav ministra spravodlivosti Slovenskej republiky Jána Čarnogurského na konferencii v Ríme dňa 6. novembra 2000.
uverejnené v týždenníku KULTÚRA č. 25/2000